

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2019-02-05

Närvarande: F.d. justitieråden Eskil Nord och Lena Moore samt justitierådet Dag Mattsson

Makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer

Enligt en lagrådsremiss den 10 januari 2019 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer,
2. lag om ändring i äktenskapsbalken,
3. lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap,
4. lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,
5. lag om ändring i lagen (1987:788) om införande av äktenskapsbalken,
6. lag om ändring i lagen (2009:260) om upphävande av lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap,
7. lag om ändring i lagen (2015:417) om arv i internationella situationer.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Kristin Nordansjö.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer

1 kap. 1–5 §§

Som rubriken anger innehåller kapitlet en beskrivning av vad lagen innehåller och är alltså endast informativt.

Den inledande och de följande fyra paragraferna ger besked om vad de sex kapitlen i lagen innehåller. I 1 § anges de EU-förordningar som är aktuella och i 2 § anges två konventioner. I 3 – 5 §§ anges kortfattat vad fjärde, femte och sjätte kapitlen innehåller.

Kapitlet skulle vinna i tydlighet om det inleds med en paragraf som kort anger lagens innehåll. Därefter kan i en samlad paragraf anges de olika kapitlens innehåll, t.ex. i form av strecksatser eller genom en enkel uppräkningslista, se exempel i 1 kap. lagen om offentlig upphandling respektive 1 kap. hälso- och sjukvårdslagen.

Regleringen i remissens 2 § om vilka konventioner som bestämmelserna i 3 kap. införlivar bör utgå här och eventuellt flyttas till 3 kap. 1 § och i övrigt redovisas i författningskommentaren till 3 kap. 1 §. Det bör också anges att det är "särskilda bestämmelser" för nordiska situationer (jfr Lagrådets förslag vid rubriken till 3 kap.). Vad 4 kap. innehåller (remissens 3 §) bör formuleras i överensstämmelse med hur rubriken till 4 kap. har utformats.

Lagrådet föreslår att kapitlet utformas enligt följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer.

2 § Innehållet i lagen är uppdelat enligt följande.

– I 2 kap. finns bestämmelser som kompletterar EU:s förordningar om makars och registrerade partners förmögenhetsförhållanden, nämligen rådets förordning (EU) 2016/1103 av den 24 juni 2016 om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om makars förmögenhetsförhållanden, och

rådets förordning (EU) 2016/1104 av den 24 juni 2016 om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap.

– I 3 kap. finns särskilda bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden i nordiska situationer.

– I 4 kap. finns bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden i andra internationella situationer.

– I 5 kap. finns bestämmelser om sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer.

– I 6 kap. finns bestämmelser om registrering av lagvalsavtal mellan makar och om hemvist och reservforum.

2 kap. 2 §

Den inskjutna satsen ”som i svensk rätt omfattas av reglerna för äktenskapsförord” är inte en normerande bestämmelse utan en upplysning som hör hemma i författningskommentaren och bör utgå här.

2 kap. 4 och 5 §§

Paragraferna anger vilka begränsningar som gäller i tillämpningen av utländsk lag.

Begränsningarna innebär att de svenska bestämmelser som anges i paragraferna är tvingande när utländsk lag ska tillämpas på makarnas förmögenhetsförhållanden. Sålunda ska enligt 4 § bestämmelserna i äktenskapsbalken om bl.a. förfogande över

makars gemensamma bostad och bohag och om en makes rätt att överta sådan egendom alltid tillämpas om bostaden och bohaget finns i Sverige. Det medför t.ex. att en make inte ensam får avhända sig eller inteckna den gemensamma bostaden om denna finns i Sverige, trots att detta skulle vara möjligt enligt den utländska lag som ska tillämpas på förmögenhetsförhållandena. Vidare ska enligt 5 § de särskilda jämkningsregler i äktenskapsbalken som är avsedda bl.a. för korta äktenskap kunna tillämpas, även när utländsk lag ska tillämpas på förmögenhetsförhållandena.

Internationellt tvingande regler av detta slag får föreskrivas enligt EU-förordningarna om medlemsstaten anser att reglerna är avgörande för att skydda allmänna intressen (artikel 30 i förordningarna).

Lagrådet delar bedömningen att den tvingande regleringen i 4 och 5 §§ har stöd i EU-förordningarna, även med beaktande av den restriktivitet som bör gälla för undantag av detta slag. Bestämmelserna i äktenskapsbalken har en utpräglad social karaktär och ger ett angeläget skydd för den ofta svagare parten. Utländsk lag kan sakna ett tillräckligt värn, och inte heller EU-förordningarna innehåller några sådana regler. Också i övrigt kan Lagrådet ansluta sig till de överväganden som görs i lagrådsremissen angående den tvingande regleringens förenlighet med förordningarna.

Paragraferna väcker dock en fråga om räckvidden av den tvingande regleringen. Det gäller särskilt om paragraferna läses tillsammans med regeln i 2 kap. 1 § andra stycket, enligt vilken det som föreskrivs i kapitlet om makar även gäller för partner som omfattas av EU-förordningen om registrerade partnerskap.

Med registrerat partnerskap avses i EU-förordningen en lagstadgad samlevnadsform mellan två personer, där registrering är obligatorisk och där lagens formella krav för instiftande är uppfyllda (artikel 3.1 a i EU-förordningen om registrerade partnerskap).

Som 4 och 5 §§ är utformade kan de ge intrycket att de angivna reglerna i äktenskapsbalken skulle sträcka sig så långt att de är tvingande avseende alla sådana former av utländska partnerskap.

Lagvalsreglerna har universell tillämplighet. Det förekommer att samlevnad med hushållsgemenskap mellan två syskon eller mellan en förälder och ett barn registreras som partnerskap i utlandet. Det kan vara så att en sådan samlevnadsform omfattas av EU-förordningen om registrerade partnerskap. Om svensk domstol skulle vara behörig att pröva en fråga om dessa partners förmögenhetsförhållanden och därvid tillämpa utländsk lag, kan det knappast vara ändamålsenligt att t.ex. äktenskapsbalkens regler om inskränkningar i förfoganderätten över partnernas bostad här i landet är tvingande. Skyddsreglerna i äktenskapsbalken har sin bakgrund i de särskilda hänsyn som är motiverade för makars förmögenhetsförhållanden och kan inte bara rakt av föras över till en samlevnadsform av helt annat slag. Det är också tveksamt om EU-förordningen skulle ge stöd för en så långtgående tvingande svensk reglering.

Enligt Lagrådets mening måste 4 och 5 §§ förstås så att de där angivna reglerna i äktenskapsbalken är tvingande bara i fråga om ett registrerat partnerskap som i rättsligt hänseende kan jämföras med äktenskap.

Med dessa kommentarer lämnar Lagrådet paragraferna utan erinran.

3 kap. – rubriken

Kapitelrubriken bör förtydligas enligt följande (jfr rubriken till 3 kap. lagen om arv i internationella situationer).

Särskilda bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden i nordiska situationer

3 kap. 1 §

I första stycket sägs att kapitlet gäller för frågor om makars förmögenhetsförhållanden i nordiska situationer. Enligt andra stycket gäller kapitlet inte om något annat följer av artikel 62 i EU-förordningen om makars förmögenhetsförhållanden.

Till att börja med bör första stycket förtydligas. Med den föreslagna lagtexten verkar det som att 3 kap. är tillämpligt för alla frågor om makars förmögenhetsförhållanden i nordiska situationer. I själva verket regleras så betydelsefulla regler som de om svensk domstols behörighet i allt väsentligt av EU-förordningen. Det bör därför framgå att kapitlet bara gäller för "vissa" frågor om makars förmögenhetsförhållanden i nordiska situationer.

Det föreslagna andra stycket är avsett att ta hand om förhållandet mellan tillämpningsområdena för EU-förordningen och 1931 års nordiska konvention. Hur förordningen och konventionen förhåller sig till varandra är komplicerat, och det går inte att i lagen fullständigt reglera saken. Det gäller särskilt för frågor som har anknytning till Finland, som deltar i det fördjupade samarbetet enligt förordningen.

Det kan givetvis vara svårt att i det enskilda fallet avgöra om något ska anses avse – som det uttrycks i EU-förordningen – "förbindelserna mellan" Sverige och Finland och om förordningen ska

ges företräde. Och allmänt sett kan den närmare gränsdragningen naturligtvis komma att bestämmas av EU-domstolen, om frågan skulle föras dit. Men bara en opreciserad hänvisning till den artikel som ger den folkrättsliga grunden för bibehållandet av de nordiska reglerna är alltför svepande och blir rent missvisande, inte minst när flera av de följande paragraferna ger intryck av att kunna tillämpas i varje nordisk situation.

För att undvika missförstånd har utredningen om EU-bodelning föreslagit att det i paragrafen sägs att bestämmelserna i 3 kap. om internationell behörighet och tillämplig lag inte är tillämpliga i förhållande till Finland. I linje med vad som påpekas i lagrådsremissen är det dock tveksamt om ett sådant bestämt avskärande av tillämpningsområdet för de nordiska reglerna träffar rätt; det kan tänkas situationer som i och för sig har finsk anknytning men där EU-förordningen inte har företräde i fråga om behörighet och tillämplig lag.

Enligt Lagrådets mening är det nödvändigt att det på något sätt av lagtexten framgår att i förhållande till Finland har EU-förordningen företräde utom när det gäller erkännande och verkställighet; lagen måste kunna förstås också av den som inte redan är väl insatt i systemet. En lösning är att det i paragrafen i varje fall flaggas för att Finland deltar i det fördjupade samarbetet – dvs. att EU-förordningens regler om behörig domstol och tillämplig lag ska tillämpas i förhållande till Finland – och att kapitlets 15 och 16 §§ om erkännande och verkställighet gäller i förhållande till Finland. Med en sådan upplysning blir tillämparen uppmärksam på att andra regler kan gälla om saken rör Finland och att kapitlet ska läsas utifrån den förutsättningen.

Lagrådet föreslår att första och andra styckena utformas enligt följande.

Detta kapitel gäller för vissa frågor om makars förmögenhetsförhållanden i nordiska situationer.

Kapitlet gäller inte om något annat följer av artikel 62 i EU:s förordning om makars förmögenhetsförhållanden. Finland deltar i det fördjupade samarbetet enligt förordningen. Bestämmelserna i 15 och 16 §§ om erkännande och verkställighet gäller också i fråga om ett finskt avgörande.

I remissens andra stycke andra meningen finns en upplysning om att kapitlet inte gäller för registrerat partnerskap och att den frågan är reglerad i lagen om upphävande av lagen om registrerat partnerskap (jfr lagförslag 2.6). Frågan kan inte regleras där utan ska regleras direkt i förevarande paragraf. Bestämmelsen bör tas in i ett nytt tredje stycke och lyda "Kapitlet gäller inte för registrerade partner". En sådan bestämmelse blir då en motsvarighet till 3 kap. 4 § i den upphävda lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap som föreskriver att 1931 års förordning inte gäller för registrerat partnerskap.

Se också Lagrådets synpunkter vid 1 kap. 2 § om att det kan övervägas att i denna paragraf ange vilka konventioner som bestämmelserna i 3 kap. införlivar.

3 kap. 3–6 §§

I 3 och 5 §§ regleras frågor om bodelning medan 4 § behandlar boskillnad. Bestämmelserna i 4 och 5 §§ bör lämpligen byta plats.

Föreskriften i 6 § om konkurrerande förfaranden begränsar svensk domstols behörighet enligt 3 § och bör tas in direkt i 3 § och formuleras enligt följande (varvid 6 § och rubriken före 6 § kan utgå).

Om en svensk domstol tar upp ett yrkande om äktenskapsskillnad enligt 7 § förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap, får domstolen också ta upp en fråga om bodelning, såvida det inte redan pågår ett förfarande i en annan nordisk stat som kan leda till ett motstridigt avgörande.

Remissens 3 kap. 11 och 12 §§

Paragraferna bör lämpligen komma i omvänd ordning; det blir inte aktuellt med byte av tillämplig lag när det gäller fast egendom.

I remissens 12 § och i flera senare paragrafer (5 kap. 8, 13 och 14 §§) förekommer uttrycket att en rättshandling "äger rum". Det framstår emellertid som främmande att en rättshandling, t.ex. ingåendet av ett avtal mellan två eller flera parter, äger rum eftersom detta närmast ger intryck av ett självständigt skeende utan inblandning av enskilda aktörer. Vad som avses med rättshandling i förevarande sammanhang är i stället det aktiva handlande som resulterar i t.ex. ett avtal eller annan handling som har en verkan mellan de i rättshandlingen inblandade parterna och – i förekommande fall – gentemot tredje man. Det är alltså fråga om en handling av särskilt slag. Sammansättningen får därmed en betydelse som gör att den bör betraktas som en lagteknisk term.

Såvitt Lagrådet kunnat finna består denna term vanligast av kombinationen "rättshandlingen företas/företogs".

Termen "rättshandlingen företas" är så etablerad att den bör användas i remissens 12 § (och i 5 kap. 8, 13 och 14 §§). För det fall bedömningen görs att termen måste ersättas kan den i remissen valda formuleringen "rättshandlingen äger rum" godtas.

Remissens 3 kap. 13 §

I paragrafen finns bestämmelser om den formella giltigheten av lagvalsavtal.

Ett lagvalsavtal reglerar makarnas förmögenhetsförhållanden under äktenskapet och ligger också till grund för egendomens uppdelning vid en bodelning. Beroende på innehållet i den valda utländska lagen kan avtalet få verkan som en förmögenhetsöverföring från den ena maken till den andra.

Som allmän utgångspunkt gäller att parter inte genom avtal kan disponera över tredje mans rättsliga ställning. Det är omdiskuterat i vilken utsträckning ett avtal om tillämplig lag över huvud taget kan åberopas gentemot tredje man. 1931 års nordiska förordning, liksom 1990 års lag om makars och sambors förmögenhetsförhållanden, får anses utgå från att ett lagvalsavtal inte har återverkande kraft till förfång för tredje man men att avtalet i övrigt i princip gäller gentemot tredje man redan genom ingåendet (jfr t.ex. SOU 1987:18 s. 277; jfr även NJA 1997 s. 37). Samma tanke kan sägas ligga bakom EU-förordningen.

Remissens förslag innebär att den ordning för lagvalsavtal som föreskrivs i EU-förordningen om makars förmögenhetsförhållanden i allt väsentligt förs vidare till nordiska situationer. Förutsättningarna för giltighet av lagvalsavtal ska följa vad som gäller i fråga om äktenskapsförord. Det införs ett krav på registrering hos Skatteverket för att ett lagvalsavtal ska vara giltigt, för det fall där avtalets formella giltighet ska bedömas enligt svensk lag (paragrafens andra stycke). Ett lagvalsavtal mellan makar som har hemvist i Sverige när avtalet ingås ska gälla här i landet mot tredje man endast om det är registrerat hos Skatteverket (tredje stycket), en regel som alltså tar

sikte på situationer där avtalets formella giltighet ska bedömas enligt lagen i ett annat nordiskt land.

I remissen saknas mer ingående överväganden om lämpligheten av den föreslagna regleringen.

Eftersom det finns ett registreringskrav enligt EU-förordningarna, är det enligt Lagrådets mening naturligt att införa ett registreringskrav också för de nordiska lagvalsavtal som ska bedömas enligt svensk rätt.

Den särskilda regeln i tredje stycket om lagvalsavtal, vars formella giltighet ska bedömas enligt lagen i ett annat nordiskt land men där makarna har hemvist i Sverige, är dock inte självklar. I tidigare lagstiftningsärenden har ansetts att det inte bör införas något krav på registrering av lagvalsavtalet i denna situation, med hänvisning till att kravet lätt skulle kunna förbises (se prop. 1989/90:87 s. 26). Det kan antas att risken för ett förbiseende är större för makar med nordisk anknytning än i andra internationella fall.

Med nuvarande ordning kan makar som bor här i landet avtala om att ett annat nordiskt lands lag ska tillämpas på deras förmögenhetsförhållanden, utan att denna rättsliga förändring på något sätt framgår för tredje man och utan att det finns någon rätt för tredje man att få insyn i avtalet. Genom ett sådant avtal kan makarna ändra sina äganderättsförhållanden under äktenskapet. Särskilt med avseende på rådigheten över makarnas egendom men också i fråga om skuldansvaret kan obehagliga överraskningar uppstå för tredje man. Några internationellt tvingande regler till skydd för tredje man finns inte heller för nordiska förhållanden.

När makar har hemvist här i landet lär tredje man normalt utgå från att svensk lag gäller för dem, inte minst om makarna inte har annan utländsk anknytning än nordisk. Enligt Lagrådets mening har borgenärerna ett berättigat intresse av att kunna få kännedom om att makarna genom avtal har bestämt att lagen i ett annat nordiskt land i fortsättningen ska tillämpas på deras förmögenhetsförhållanden. Det utgör ofta en viktig signal för borgenärer när makar börjar disponera över sin egendom och en registrering ger stabilitet åt bedömningar av olika slag.

Läget är också nu ett annat när det med remissens förslag ska finnas ett registreringskrav för de lagvalsavtal vars giltighet ska bedömas enligt svensk lag liksom ett registreringskrav för de lagvalsavtal som omfattas av EU-förordningarna. Förordningarna utgår från att hemvistet vid avtalets ingående ska vara avgörande för formkraven (se artikel 23).

Ett krav på registrering för verkan mot tredje man kan, om kravet skulle förbigås, i och för sig leda till att den valda utländska lagen ska tillämpas makarna emellan men inte gentemot tredje man. Att ett avtal kan få olika verkan obligationsrättsligt och sakrättsligt är dock inte ovanligt, och samma situation kan uppkomma vid tillämpningen av EU-förordningarna.

Trots de invändningar som tidigare har riktats mot registreringskravet gör Lagrådet bedömningen att den ordning som föreslås i remissen är ändamålsenlig och mer rättssäker.

Lagrådsremissen innehåller inte något krav på registrering av lagvalsavtal som sambor ingår (se 5 kap). I huvudsak hänvisas till att det inte finns något krav på registrering för samboavtal och att det

skulle vara opraktiskt med olika formkrav för lagvalsavtal och samboavtal.

Till skillnad från ett äktenskapsförord har ett samboavtal inte någon omedelbar betydelse för tredje man och något krav på registrering finns inte. Men i fråga om ett lagvalsavtal torde i princip de hänsyn som motiverar ett registreringskrav för makar göra sig gällande också för sambor. Tillämpning av utländsk lag kan innebära att andra rådhetsbegränsningar ska upprätthållas eller att annan egendom ska omfattas än vad som föreskrivs i sambolagen. Det kan också ifrågasättas om det är så lyckat att utesluta sambors avtal när det nu föreslås ett mer eller mindre allmänt krav på registrering för lagvalsavtal om förmögenhetsförhållanden på detta familjerättsliga område. Ett krav på registrering för sambors lagvalsavtal skulle minska de praktiska och rättsliga problem som kan uppkomma, t.ex. om sambor skulle avtala om tillämplig lag på sina förmögenhetsförhållanden och kanske sedan gifta sig utan att tänka på att de måste registrera avtalet för att det fullt ut ska vara giltigt i fortsättningen.

Enligt Lagrådets uppfattning förtjänar frågan om ett registreringskrav för sambors lagvalsavtal att övervägas ytterligare i något annat lämpligt sammanhang.

5 kap. 1 §

Enligt första stycket gäller kapitlet för frågor om sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer.

Med sambor avses i kapitlet två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. Detta följer av 1 § andra stycket sambolagen.

Som anförs i remissen bör samboförhållanden där någon av samborna är gift falla utanför tillämpningsområdet. Detta förutsätter att det införs en bestämmelse som begränsar tillämpningsområdet (jfr i fråga om sambolagens tillämpningsområde, regeln i 1 § tredje stycket i den lagen).

Lagrådet föreslår att första stycket kompletteras enligt följande.

Kapitlet gäller endast sådana samboförhållanden där ingen av samborna är gift.

Undantaget i andra stycket är för vidsträckt. För att en unionsrättsakt och ett internationellt instrument ska ha företräde måste krävas att de är direkt tillämpliga i Sverige eller har genomförts genom lag. Undantaget bör begränsas till "annan lag".

Rubriken före 5 kap. 4 §

Regleringen om konkurrerande förfaranden i 4 § är inte en processrättslig fråga utan avser svensk domstols behörighet enligt 2 och 3 §§ (jfr rubriken före 2 §). Rubriken, som inte heller fyller någon funktion, bör utgå (jfr Lagrådets synpunkter vid 3 kap. 6 §).

5 kap. 5, 9 och 10 §§

Paragraferna, som innehåller bestämmelser om bodelning, bör lämpligen placeras tillsammans under en gemensam rubrik, "Särskilda bestämmelser om bodelning", efter remissens 8 §. Rubriken före remissens 10 § bör då utgå.

Remissens 5 kap. 8 §

Se Lagrådets synpunkter vid remissens 3 kap. 12 § angående uttrycket "rättshandling äger rum".

5 kap. 13 och 14 §§

I 13 § anges att vissa inskränkningar i förfoganderätt inte kan göras gällande mot tredje man i vidare mån än som följer av svensk lag. Detta sätt att använda begreppet tredje man är vedertaget och invändningsfritt.

Men i 14 § andra stycket återkommer begreppet i en annan skepnad. Paragrafen handlar om vissa begränsningar i utländsk lag och vad som ska gälla beträffande en skuld som hänför sig till en rättshandling varigenom en sambo förfogat över annan egendom m.m. och sambon och "den tredje mannen" befann sig i Sverige när rättshandlingen företogs.

Detta sätt att använda begreppet är olämpligt. Begreppet är en fast lokution som i obestämd form har en given rättslig betydelse och funktion, nämligen att markera envar i en obestämd krets som ligger utanför en rättshandling, ett avtal, men som likväl kanske skulle beröras av rättshandlingen. Det vanligaste är att subjektet i fråga presumeras känna till avtalet m.m. om detta är registrerat i ett offentligt register eller liknande.

Samma konstruktion används när det är fråga om internationella överenskommelser av skilda slag. Man använder då begreppet "tredje land".

Denna betydelse av lokutionen behålls även när man i lagtext ibland talar om "tredje mannen", dvs. i bestämd form. När så har skett görs detta vanligen inom en och samma paragraf och där det obestämda begreppet "tredje man" redan använts. Syftningen blir därmed klar och begreppets obestämda karaktär lämnas orubbad och kan tillämpas av envar som i det enskilda fallet hävdar sin egenskap av tredje man, se t.ex. 19 kap. 7 och 8 §§ lagen om ekonomiska föreningar.

I 14 § andra stycket är situationen dock en annan. Här används uttrycket "den tredje mannen" vilket innebär att begreppets betydelse av att markera en obestämd krets går förlorad. Den tredje mannen råkar nämligen här få betydelsen av att peka ut någon som är just den tredje mannen i förhållande till de som företar rättshandlingen.

Lagrådet föreslår att "den tredje mannen" i 14 § andra stycket ersätts av "tredje man".

Se också Lagrådets synpunkter vid remissens 3 kap. 12 § angående uttrycket rättshandling "ägde rum" som förekommer i båda paragraferna.

Förslaget till lag om ändring i förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap

8 a §

Lagrådet förordar att första stycket utformas enligt följande (jfr 4 kap. 2 § i remissens lagförslag 1).

Om en talan angående en fråga enligt 7 eller 8 § väcks i en svensk domstol när det redan pågår ett förfarande mellan samma parter vid en behörig myndighet i en annan fördragsslutande stat, ska talan avvisas till förmån för den myndigheten.

Förslaget till lag om ändring i lagen om upphävande av lagen om
registrerat partnerskap

Om Lagrådets förslag vid 3 kap. 1 § i remissens lagförslag 1
genomförs ska förslaget utgå.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.